

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS FOSSIILISESTA LÄMMITYSÖLJYSTÄ LUOPUMISESTA

1. Taustaa

Pääministeri Orpon hallitusohjelman (2023) mukaisesti hallituksen tavoitteena on saavuttaa vuositason nettopäästöjä koskevat tavoitteet vuoteen 2030 mennessä. Hallitusohjelman mukaan kannustetaan korvaamaan öljykattiloita kestäväillä lämmitysmuodoilla.

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma (RRP) on Suomen kansallinen suunnitelma EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) rahoituksen hyödyntämiseksi. Suunnitelma on osa Suomen kestävä kasvun ohjelmaa. Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma hyväksyttiin valtioneuvostossa 27.5.2021. Suunnitelman osana esitettiin yhtenä uudistuksena fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelma (P1C3R2). Öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelma sisältää toimet, joilla pyritään luopumaan fossiilisesta öljylämmityksestä rakennuskannassa 31.12.2030 mennessä, mikä mahdollistaa osaltaan vuoden 2030 tavoitteiden saavuttamisen.

Komission Fit for 55 -lainsäädäntöpaketti kattaa useita politiikan aloja, mukaan lukien energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian. Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin 2010/31/EU tarkistaminen on olennainen osa tätä pakettia. Lisäksi REPowerEU-suunnitelmassa, joka perustuu Fit for 55 -ehdotuspakettiin, esitettiin lisätoimia energian säästämiseksi, toimitusten monipuolistamiseksi ja fossiilisten polttoaineiden nopeaksi korvaamiseksi nopeuttamalla Euroopan puhtaaseen energiaan siirtymistä.

Kansallinen suunnitelma fossiilisesta lämmitysöljystä luopumisesta tukee Fit for 55-lainsäädäntöpaketin toimeenpanoa. Suunnitelma toteuttaa rakennusten energiatehokkuusdirektiivin mukaista toimeenpanoa esittämällä kansallisen toimenpideohjelman fossiilisesta öljylämmityksestä luopumiseksi edistään samalla kansallisen rakennuskannan korjauksen suunnittelua ja toteutusta.

EU:n talous- ja rahoitusasioiden neuvosto hyväksyi 14. maaliskuuta vuonna 2023 Suomen päivitetyn elpymis- ja palautumissuunnitelman. Suunnitelmasta jäi pois muun muassa rahoitus pientalojen öljylämmityksestä luopumiselle, koska kotirauhan piiriin kuuluvina niissä ei voitu toteuttaa EU-tukien mukaisia valvontatoimenpiteitä. Sen vuoksi pientalojen öljylämmityksestä luopumista on tuettu kansallisesti.

Fossiilisesta lämmitysöljystä luopuminen linkittyy moniin käynnissä oleviin strategioihin, ohjelmiin ja prosesseihin, jotka osaltaan edesauttavat ilmastotavoitteiden saavuttamista. Näitä ovat muun muassa ilmasto- ja energiastrategia ja keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (KAISU). Lisäksi eri toimialoilla on laadittu toimialakohtaisia tiekarttoja vähähiilisyyteen ja kohdennettuja strategioita, kuten esimerkiksi Pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategia 2020–2050.

Fossiilisesta öljylämmityksestä luopumiseksi ympäristöministeriö käynnisti helmikuussa 2020 ohjausryhmän valmistelemaan fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelmaa. Lisäksi ympäristöministeriö teetti taustaselvityksen fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen rahoitus pienituloisille kotitalouksille ja taustaselvityksen maakaasun käytöstä rakennuksissa ja muilla sektoreilla Suomessa.

Vuonna 2018 öljyn kokonaiskäyttö Suomessa oli 110 TWh, josta kotimaisen energiankäytön osuus oli 82 TWh eli 74 prosenttia. Muun kuin energiakäytön osuus oli 14 prosenttia ja ulkomaanliikenteen 12 prosenttia. Öljyn kokonaiskäyttö on laskenut 11 prosenttia vuodesta 2005 vuoteen 2020.

Suurin öljytuotteita käyttävä sektori on liikenne, jonka osuus kokonaiskäytöstä vuonna 2018 oli 42 prosenttia. Teollisuuden osuus oli 18 prosenttia, rakennusten lämmityksen (asuin-, liike- ja julkiset rakennukset) 6 prosenttia, maa-, metsä- ja kalatalouden 4 prosenttia ja energiasektorin 2 prosenttia. Muun energiakäytön osuus oli 3 prosenttia.

Suomi asuu 2019 -tutkimuksen mukaan öljykattiloita oli pientaloissa noin 150 000 ja kattilaa oli käytetty 133 000 pientalossa vuonna 2019 (RTS 2019). Suomi asuu -tutkimuksen mukaan keskimääräinen öljylämmitetty pientalo kulutti vuodessa noin 2 220 litraa öljyä (RTS 2019). Lämmitysenergiayhdistyksen mukaan keskiarvo on pudonnut 600–700 litraa viimeisen 15 vuoden aikana. Keskeisinä syinä muutokseen ovat suurten pientalokiinteistöjen siirtyminen maalämpöön, mikä on laskenut nopeasti keskikulutusta, sekä hybridilämmityksen yleistymisen.

Öljylämmitettyjen omakotitalojen maantieteellistä sijaintia ja omistajien sosioekonomisia taustatietoja vertailtaessa on havaittavissa eroja, jotka voivat vaikuttaa siihen, mitkä ovat realistisia vaihtoehtoja öljylämmitykselle ja mitkä tukitoimenpiteet soveltuvat missäkin tapauksessa. Tilastokeskuksen tilastojen perusteella on havaittavissa, että kotitalouksien tuloilla on merkitystä sen kannalta, mitkä ovat mahdollisuudet investoida uuteen lämmitysmuotoon sekä kuinka suuri tuki tähän tarvittaisiin. Öljylämmitys on ensisijaisena lämmitysmuotona varsin tasaisesti eri tuloryhmissä, mutta lähes 30 000 öljylämmittävää kotitaloutta sijoittui vuonna 2018 alimpaan tuloryhmään, jossa kotitalouden yhteenlasketut vuositulot ovat enintään 17 220 euroa. Toisaalta öljylämmitystä käyttävien kotitalouksien määrä on laskenut erityisesti ylimmässä tuloviidenneksessä. Tulonjakotilaston mukaan vuonna 2018 alimmassa tuloviidenneksessä omakotitaloista 19 prosentissa päälämmitysmuotona oli öljy ja toiseksi alimmassa tuloviidenneksessä 17 prosentissa pientaloista.

Suurin osa öljylämmitteisissä omakotitaloissa asuvista yli 65-vuotiaista kuuluu rahatuloilla mitattuna kahteen alimpaan tuloryhmään. Näissä ryhmissä yhdistyvät pienet tulot ja korkeampi ikä, mikä vähentää öljylämmityksestä luopumisen todennäköisyyttä varsinkin, jos tilanteeseen yhdistyy rakennuksen huono kunto ja/tai sijainti alueilla, joissa sen arvo ei säily. Pienituloisimmassa viidenneksessä asuvien omakotitalot ovat iältään vanhempia kuin muissa tuloryhmissä.

Erilaisten rahoitusinstrumenttien merkitys fossiilisesta lämmitysöljystä luopumisessa korostuu, kun otetaan tarkasteluun öljylämmitteisten kotitalouksien vuositulot ja tulojakauma. Verotukien ja taloudellisten avustusten nähdään kannustavan kotitalouksia öljylämmityksestä luopumiseen ja tekevän luopumisesta monessa tapauksessa mahdollista.

2. Fossiilisesta lämmitysöljystä luopumiseen liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on saavuttaa vuositason nettopäästöjä koskevat tavoitteet vuoteen 2030 mennessä. Fossiilisesta lämmitysöljystä luopuminen auttaa merkittävästi taakanjakosektorille vuodelle 2030 asetettujen EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista kansallisesti.

Lisäksi otetaan huomioon Suomen ilmastolain mukaiset tavoitteet.

Tämän periaatepäätöksen mukaisista mahdollisista rahoitustarpeista päätetään osana julkisen talouden suunnitelmaa ja talousarviomenettelyä.

3. Toimenpiteet ja vastuut

3.1. Tuet ja avustukset

Fossiilisesta lämmitysöljystä uusiutuviin tai muihin lämmitysmuotoihin siirtymisen tukemiseksi ja nopeuttamiseksi on osana toimenpidekokonaisuutta toteutettu pientaloja ja kuntien, seurakuntien ja yhdistysten omistamien rakennuksia koskevat avustusjärjestelmät. Avustusjärjestelmän määrärahapuite ulottuu vuoteen 2025.

Ympärivuotisessa asuinkäytössä olevan pientalon (omakotitalo tai paritalo) kohdalla öljylämmityksestä luopumisen avustuksen määrä on 4 000 euroa siirryttäessä öljylämmityksestä kaukolämpöön, maalämpöpumppuun tai ilma-vesilämpöpumppuun, ja 2 500 euroa, kun siirrytään muihin ei-fossiilisiin lämmitysjärjestelmiin. Paritalo voi saada yhden tai kaksi avustusta riippuen siitä, onko asunnoilla yhteinen lämmitysjärjestelmä vai onko molemmilla omansa.

Avustuksen saamiselle ei ole asetettu tuloarajoja. Avustusta ei myönnetä siltä osin kuin kustannukset kuuluvat asunto-osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen nojalla asunto-osakeyhtiön maksettavaksi. Avustusta ei myöskään voida myöntää, jos hakijalle on myönnetty muuta avustusta tai jos hän hakee kotitalousvähennystä samaan tarkoitukseen. Avustuksen myöntää koko maassa Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja maksatuksen hoitaa ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus). Avustushaku avautui 1.9.2020. Tammikuun 2024 loppuun mennessä avustushakemuksia oli tullut jo noin 32 000, joista myönteisen päätöksen oli saanut yli 26 000 hakijaa.

Asuinrakennusten energia-avustusta myönnetään asuinrakennusten energiatehokkuutta parantaviin korjaushankkeisiin vuosina 2020–2023. Avustusta haetaan Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta (ARA). Koska tavoitteena on nimenomaan energiatehokkuuden paraneminen, pelkkä öljylämmityksestä luopuminen ei välttämättä aina riitä avustuksen energiatehokkuusehtojen täyttymiseen ja siten avustuksen saamiseen. Energia-avustusta voidaan myöntää yksityishenkilöille (asunnon omistajalle), taloyhtiöille ja ARA-yhteisöille. Tuen hakijoiden tulot ja varallisuus eivät vaikuta tukeen. Rakennuksen pinta-alasta vähintään puolet on oltava ympärivuotisessa asuinkäytössä. Avustuksen suuruus riippuu siitä, minkä verran rakennuksen energiatehokkuus parantuu korjausten jälkeen verrattuna rakentamisajankohdan lähtötasoon. Parannuksen tasosta riippuen tukikatto on 4 000 euroa tai 6 000 euroa asuntoa kohden. Avustus on kuitenkin enintään 50 % hankkeen toteutuneista, energiatehokkuutta parantavista ja avustettavaksi hyväksytyistä kustannuksista (sis. toteutuneet suunnittelukustannukset).

lakkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaamiseen voi hakea niin kutsuttua korjausavustusta, jota haetaan ARA:sta. Sitä myönnetään ruokakunnille (kotitaloudet), joissa on 65 vuotta täyttänyt tai vammainen henkilö. Korjausavustusta ei myönnetä öljylämmityksestä luopumiseen ympäristöperusteisesti vaan sosiaalisin perustein tapauksissa, joissa rakennuksessa asumisen jatkumisen välttämättömänä edellytyksenä on lämmitysjärjestelmäinvestointi.

Maataloudessa tukimuoto uusiutuvan energian tuotannon lisäämiseksi on EU:n yhteinen maatalouspolitiikkaohjelma 2023–2027 (CAP-suunnitelmakausi). Tukimuoto sisältää myös energianeuvontaa. Tuella voidaan tukea mm. uusiutuvaa energiaa tuottavien laitosten investointeja.

Toimenpiteet:

1. Käynnistetty fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen tuki tavoitteena nopea muutos. Tukea jatketaan jo myönnettyjen määrärahojen puitteissa.
2. Tukiohjelman päättymisen jälkeen arvioidaan ohjelman vaikutukset ja arvioidaan jatkotoimenpidetarpeet 2020-luvulla.
3. Pyritään varmistamaan tarkoituksenmukaisen tasoinen rahoitus öljylämmityksestä luopumisen investointeihin EU:n yhteisellä maatalouspolitiikkaohjelmalla 2023–2027 (CAP-suunnitelmakausi) sisältäen energianeuvonnan.

Vastuuministeriöt: YM ja MMM

Muut toimijat: ELY-keskukset, KEHA-keskus

3.2. Energiaverot ja verotuet

Energiaverotus uudistettiin 2011 ympäristöperusteiseksi siten, että verotus perustuu objektiivisiin ja tekniikkaneutraaleihin lähtökohtiin, jolloin eri polttoaineita ja ajoneuvo- ja lämmitystekniikoita kohdellaan yhdenvertaisesti niiden ominaisuuksien perusteella. Energiaverotus muodostuu polttoaineen energiasisältöön (lämpöarvo) perustuvasta energiasisältöverosta (€/MJ), sekä polttoaineen elinkaarenaikaiseen kasvihuonekaasupäästöön perustuvasta hiilidioksidiverosta (€/CO₂ tonni).

Energiaverotusta voidaan hyödyntää ohjaavana toimenpiteenä fossiilisesta lämmitysöljystä luopumisen saavuttamiseksi ja uusiutuviin energiamuotoihin siirtymisen edistämiseksi. Energiaverotuksessa tehtävillä muutoksilla on ohjaava vaikutus korkeamman verotuksen heikentäessä merkittävästi fossiilisen öljyn kilpailukykyä lämmityksessä ja vastaavasti uusiutuvien energiamuotojen kilpailukykyyn parantuessa. Fossiilisten polttoaineiden verotusta on kiristetty nopeasti vuodesta 2011 lähtien. Koska polttoöljy on globaali markkinahyödyke, sen hinta Suomessa heijastaa globaaleilla markkinoilla tapahtuvia merkittäviäkin muutoksia. Kevyttä polttoöljyä käytetään sekä lämmityksessä että työkoneissa. Öljyn korvaaminen on huomattavasti helpompaa lämmityssektorilla, koska monissa työkoneissa ei tällä hetkellä ole edes tarjolla koneita öljyä korvaavilla käyttövoimilla.

Nykyisinkin jo olemassa oleva verotuki on henkilöasiakkaan tuloverotuksesta tehtävä kotitalousvähennys, joka voidaan myöntää asunnon kunnostus- ja perusparannustyöstä mukaan lukien lämmitystapamuutokset. Verovähennys on 40 prosenttia hankkeen työkustannuksista. Kotitalousvähennyksen enimmäismäärä on 2 250 euroa vuodessa ja sen omavastuu on 100 euroa vuodessa henkilöä kohden. Jos hankkeeseen saa valtionavustusta, siihen ei voi samalla saada kotitalousvähennystä. Kotitalousvähennyksen käytöstä erilaisiin kunnostus- ja perusparannustoihin ei kerätä seurantatietoa, joten tiedossa ei ole, kuinka paljon sitä on käytetty lämmitystapamuutoksiin.

Vuodesta 2022 alkaen kotitalousvähennystä korotetaan öljylämmitysremonttien osalta siten, että vähennyksen enimmäismäärä nousee 2 250 eurosta 3 500 euroon henkilöä kohden ja korvausprosentti

40 prosentista 60 prosenttiin. Puolison kanssa vähennystä voi siten saada yhteensä 7 000 euroa. Korotus on määräaikainen ja se on voimassa vuosina 2022–2027.

Toimenpiteet:

4. Tarkastellaan lämmityspolttoaineiden yleisiä verotasoja taakanjakosektorin vero-ohjauksen lisäämiseksi.
5. Energiaverotuksen pitkän aikavälin kehitystä arvioidaan energiaverotuksen tiekartan pohjalta.
6. Tarkastellaan kotitalousvähennystä ja sen mahdollisia muutostarpeita öljylämmityksestä luopumisen edistämiseksi.

Vastuuministeriöt: VM

3.3. Rahoitusinstrumentit

Suorien tukien lisäksi pitäisi tarkastella myös muita rahoitusinstrumentteja, jotka tukevat investointeja fossiilisesta öljystä luopumiseen. Esimerkiksi joustavat rahoitusratkaisut voisivat auttaa sellaisia tahoja, joille hankkeiden kustannusten etupainotteisuus on suurin este. Nämä tarjoaisivat mahdollisuuden tasata investoinnista johtuvia kustannuksia niin, että vuosittainen kustannus ei kasva nykyiseen fossiilisen lämmitysöljyn vuosittaiseen kustannukseen verrattuna. Tämä on tärkeää etenkin kuntasektorilla, jossa budjetointi investointikustannuksiin ja vuosittaisiin käyttökustannuksiin on usein kankeaa.

Markkinoilla on nykyisin tarjolla ns. puhdasta rahoitusta ja muita rahoitustuotteita kuten leasing. Näitä tuotteita on suunnattu kunnille, kuntayhtymille, kuntien omistamille ja hallitsemille yhtiöille sekä asuntoyhtiöille ympäristöystävällisten investointien rahoittamiseen. Öljylämmitykseen liittyviä puhtaaseen rahoitukseen sopivia kokonaisuuksia ovat mm. uusiutuva energia, energiatehokkuus ja kestävä rakentaminen.

Pankkilainoitusten osalta asunto-osakeyhtiöiden perusparannukseen anoma pankkilainoitus voi olla vaikea saada erityisesti muuttotappioalueilla. Valtioneuvosto hyväksyi vuoden 2022 lopussa Suomen osallistumisen 700 miljoonan euron pk-yritysten, kotitalouksien ja asunto-osakeyhtiöiden InvestEU-takausohjelmaan, jolla edistetään investointeja puhtaan teknologian ratkaisuihin. Ohjelman avulla kotitaloudet ja asunto-osakeyhtiöt voivat saada 80 % valtiontakauksen korjaus- ja energiahankkeilleen. Tuote tulee rahoituslaitosten kautta markkinoille huhtikuussa 2024.

Myös uudet innovatiiviset rahoitusratkaisut ovat tärkeitä. Alueellisia ratkaisuja kotitalouksien investointien vauhdittamiseksi on kehitetty esimerkiksi Pirkanmaalla, jossa Ekokumppanit on käynnistänyt yhteistyön rahoitussektorin ja urakoitsijoiden kanssa. Toinen paikallinen ratkaisumalli on usean kotitalouden yhteishankinnat, joihin voisi sisältyä myös rahoitusratkaisuja.

Toimenpiteet:

7. Kehitetään pientaloille mahdollisuuksia yhteishankintoihin alueellisesti fossiilisesta lämmitysöljystä luopumiseksi. Näihin voi sisältyä myös rahoitusratkaisuja.

8. Tarkastellaan valtion asunto-osakeyhtiöiden perusparannukseen tarkoitetun takauksen ehtojen lieventämistä erityisesti fossiilisesta lämmitysöljystä luovuttaessa. Tarkastellaan valtion osallistumista pk-yritysten, kotitalouksien ja asunto-osakeyhtiöiden osalta lainojen takausmalliin, kuten InvestEU-takausohjelmaan.
9. Kehitetään ja hyödynnetään eri EU rahoitusinstrumentteja kattavasti ohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi.

Vastuuministeriöt: YM, TEM ja VM

Muut toimijat: Kunnat

3.4. Informaatio-ohjaus

Viestinnällä ja neuvonnalla varmistetaan, että tieto öljylämmityksestä luopumisen tuista asuinrakennuksille ja kuntien, seurakuntien ja yhdistysten rakennuksille kulkee tehokkaasti kyseisille kohderyhmille. Tiedotuksen merkitys siirtymän aikaansaamiseksi on oleellinen sen varmistamiseksi, että kohderyhmät saavat oikeanlaista tietoa siirtymästä ja heille parhaista vaihtoehtoista siirtymän toteuttamiseksi ja siirtymän rahoittamiseksi.

Pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategia 2020–2050 toteaa neuvonnan vaikuttavuuden parantamisen tarpeen koordinoitummalla korjaus- ja energianeuvonnalla (Ympäristöministeriö 2020). Strategian mukaisesti uutena haasteena neuvonnalle on välittää luotettavaa tietoa siitä, miten vanhat rakennukset muutetaan erittäin energiatehokkaiksi ja vähähiiliseksi kustannustehokkaasti eri rahoitusmahdollisuudet huomioiden. Fossiilisesta lämmitysöljystä luopumiseen kannustetaan tarjoamalla tietoa ja neuvontaa muun muassa erilaisista lämmitysvaihtoehtoista, energiatehokkuuden lisäämisestä kiinteistöissä, öljylämmityksen vaihtamisesta tai uudistamisesta ja uusiutuvan energian käyttöönotosta. Tietoa ja neuvontaa ovat tarjonneet muun muassa ympäristöhallinnon Korjaustieto.fi -sivusto, Vanhustyön keskusliiton (VTKL) korjausneuvonta, Energiatehokas koti -hanke, Motivan koordinoima ja energiaviraston rahoittama valtakunnallinen kuluttajien energianeuvonta, maaseutuohjelman maatilojen energianeuvonta (osana Neuvo 2020) ja ympäristöministeriön Kuntien ilmatoratkaisut -ohjelma (2018–2023).

Toimenpiteet:

10. Asuinrakennusten fossiilisesta lämmitysöljystä luopumiseen käytettävissä olevista taloudellisista tuista viestitään ja neuvotaan kohderyhmää monipuolisesta vuoden 2030 tavoitteen saavuttamiseksi.
11. Kuntien rakennusten fossiilisesta lämmitysöljystä luopumisen tuesta viestitään yhteistyössä Kuntaliiton kanssa.
12. Kehitetään korjausrakentamisen viestintää ja neuvontaa monipuolisesti. Pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategia 2020–2050 ja uuden rakennusten energiatehokkuusdirektiivin velvoittamana laadittavan Kansallisen rakennusten perusparannussuunnitelman suositusten mukaisesti.
13. Jatketaan valtakunnallista ja alueellista energianeuvontaa riittävällä tasolla.

14. Varmistetaan tarkoituksenmukainen rahoitus maatalojen energianeuvontaan EU:n yhteisellä maatalouspolitiikkaohjelmalla 2023–2027 (CAP-suunnitelmakausi).
15. Jatketaan Pientalot öljystä uusiutuviin -toimintamallin jalkautusta paikallis- ja aluetasolla yhteistyössä kuntien ja alueellisen ja valtakunnallisen energianeuvonnan kanssa.
16. Jatketaan tuettujen energiakatselmusten ja uusiutuvan energian kuntakatselmusten markkinointia.
17. Kannustetaan niitä kotitalouksia, joilla ei ole mahdollisuutta siirtyä kokonaan pois öljylämmityksestä siirtymään uusiutuvaan lämmitysöljyyn, Tämä voi edellyttää polttilaitteiston päivittämistä uusiutuville lämmitysöljyille.

Vastuuministeriöt: YM, TEM ja MMM

Muut toimijat: ELY, ARA, Kuntaliitto, Motiva Oy ja Energiavirasto

3.5. Säädösohjaus

Painava keino fossiilisesta lämmitysöljystä luopumiseksi on säädösohjaus, jonka avulla voidaan tehokkaasti vaikuttaa siihen, että siirtymä tapahtuu suunnitellussa aikataulussa. Uudisrakentamisen energiatehokkuusmääräysten (1010/2017 ja 788/2017) mukainen uudisrakennuksen lämmitysenergiamuodosta riippuva E-luku ohjaa jo nyt voimakkaasti rakentamisessa pois fossiilisen energian käytöstä. Käytännössä uusissa rakennuksissa päädytään enää harvoin öljylämmitykseen. Uusista rakennuksista öljylämmitettyjä on ollut alle 2 prosenttia jo useamman vuoden ajan. Korjausrakentamisen energiatehokkuusmääräykset luvanvaraisille hankkeille on annettu ympäristöministeriön asetuksessa 4/13. Myös näissä on otettu käyttöön lämmitysenergiamuodosta riippuva E-luku, joka ohjaa pois fossiilisen energian käytöstä.

Uudelleenlaaditun uusiutuvan energian direktiivin (RED II, EU 2018/2001) artiklan 15.4 keskeisen sisällön mukaisesti jäsenvaltioiden on rakennussäännöksissään ja -määräyksissään tai muulla tavalla vastaavin vaikutuksin edellytettävä uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian vähimmäistasoa uusissa ja perusteellisesti kunnostettavissa rakennuksissa. Direktiivi on Suomessa toimeenpantu 1.12.2021 voimaan tulleella maankäyttö- ja rakennuslain 117 l §:llä, jonka mukaan uudessa tai laajamittaisesti korjattavassa rakennuksessa energialaskennassa käytettävästä laskennallisesta ostoenergiasta vähintään 38 prosenttia on oltava uusiutuvaa energiaa. Vähimmäistasoa koskeva vaatimus tarkoittaa käytännössä sitä, että uudisrakentamisessa ja laajamittaisissa korjauksissa päälämmitysjärjestelmänä ei enää voi olla fossiilisen öljyn käyttöön perustuva lämmitysjärjestelmä.

Biopolttoöljylle on asetettu kolmen prosentin jakeluvolvoite kevyestä polttoöljystä alkaen 2021. Pitoisuusvaatimus nousee kymmeneen prosenttiin vuoteen 2028 mennessä. Biopolttoöljyn jakeluvolvoitteen tavoitteena on edistää sen käyttöä kevyen polttoöljyn korvaamiseksi lämmityksessä, työkoneissa ja kiinteästi asennetuissa moottoreissa. Uutena toimenpiteenä biopolttoöljyn osuutta kevyessä polttoöljyssä voitaisiin kasvattaa. Tällöin tulisi tarkastella biopolttoaineiden kokonaiskysyntää ja riittävyyttä sekä polttoaineen säilyvyyteen liittyviä kysymyksiä sekä hintaa. Biopolttoaineilla on tällä hetkellä yleisesti paljon kysyntää, koska niillä voidaan vähentää päästöjä monilla eri sektoreilla. Biopolttoaineiden käyttöä eri sektoreilla tulisi arvioida ottaen huomioon muiden mahdollisten

päästövähennyskeinojen tekninen toteutettavuus ja kustannustehokkuus. Bio-osuuden nostoa kevyessä polttoöljyssä tulisi myös tarkastella aina yhdessä työkonesektorin päästövähennyskeinojen kanssa, koska kevyestä polttoöljystä vain alle puolet käytetään lämmityssektorilla.

Toimenpiteet:

18. Uudisrakentamisen energiatehokkuusmääräyksiä muutetaan tulevissa säädösmuutoksissa siten, että ne ohjaavat entistä vahvemmin pois fossiilisen energian käytöstä.
19. Korjausrakentamisen energiatehokkuus- ja järjestelmäkohtaisia vaatimuksia muutetaan tulevissa säädösmuutoksissa siten, että ne ohjaavat entistä vahvemmin pois fossiilisen energian käytöstä.
20. Tarkastellaan uusiutuvan energian vähimmäisvaatimuksen tasoa uudisrakentamiselle ja laajamittaisille korjauksille rakentamismääräysten muutosten yhteydessä.
21. Arvioidaan kevyen polttoöljyn bio-osuuden jakeluvaihtoehtojen nostamista osana KAISUn valmistelua.
22. Uudelleen laadittavana olevan rakennusten energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanon yhteydessä arvioidaan tarvetta lisätoimille.

Vastuuministeriö: YM, TEM

3.6. Energiatehokkuussopimukset

Lämmityspolttonesteiden jakelutoiminnan energiatehokkuussopimus HÖYLÄ IV kattaa lämmityspolttonesteiden jakelutoiminnan eli öljylämmityskiinteistöt. Nykyinen – jo neljäs - sopimuskausi kattaa vuodet 2017–2025. Sopimuksen osapuolet tällä hetkellä ovat työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, Lämmitysenergia Yhdistys ry sekä suurimmat lämmityspolttonesteitä toimittavat yhtiöt. Ohjelman piirissä toteutetaan öljylämmityksen energiatehokkuutta parantavia toimia. Lisäksi tavoitteena on, että ainakin puolessa öljylämmityskiinteistöistä on käytössä myös uusiutuvaa energiaa sopimuskauden päättyessä. Sopimuksen piirissä tavoitellaan paitsi ikääntyneiden öljylämmitysjärjestelmien kunnostamista, sillä on myös toimeenpantu rakennusten energiatehokkuusdirektiivin 14 artiklan mukainen neuvontamenettely vaihtoehtona pakollisille öljylämmitysjärjestelmien säännöllisille tarkastuksille. Sopimuksella pyritään myös edistämään erilaisten hybridijärjestelmien ja lämmityspolttonesteiden tutkimusta, kehittämistä ja käyttöönottoa. Sopimuksen seuraavalla kaudella ohjelman toimenpiteitä voisi suunnata enemmän biopolttoöljyn käyttöön ja rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen, mikä pienentäisi öljyntarvetta.

Toimenpiteet:

23. Energiatehokkuussopimusten (mukaan lukien Höylä) nykyisen sopimuskauden päättyessä 2025 otetaan mahdollisella uudella sopimuskaudella huomioon fossiilisesta lämmitysöljystä asteittain luopumisen tavoite.

24. Maatalous- ja puutarhasektorin energiatehokkuustoimia koskevaa toimialasopimusta jatketaan ja siihen sisällytetään fossiilisen lämmitysöljyn käytöstä luopumiseen tähtääviä toimenpiteitä ja tavoitteita.

Vastuuministeriöt: TEM, MMM ja YM

3.7. Julkiset hankinnat

Ympäristöministeriön Vihreä julkinen rakentaminen -oppaassa esitetään suositukset vihreän julkisen rakennushankinnan toteuttamiseksi mukaan lukien korjausrakentamishankkeet (YM 2017a). Vähähiilisen rakentamisen hankintakriteerit -oppaassa esitetään suositukset julkisin varoin toteuttavien ja hankintalain alaisten rakennus- ja korjausrakennushankkeiden hiilijalanjäljen pienentämiseen (YM 2017b).

Vuonna 2018 perustettu innovatiivisten julkisten hankintojen osaamiskeskus KEINO tukee ja auttaa julkisia hankkijoita kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen kehittämisessä. KEINOn Green Deal - palvelu tukee kuntia, kaupunkoja, kuntayhtymiä sekä valtion hankintayksiköitä ottamaan hankinnoissaan huomioon hiilineutraalisuustavoitteet, resurssiviisauden ja kiertotalouden.

Yhtenä toimenpiteenä voitaisiin luoda ja ottaa käyttöön aluelämmön kilpailutusmalli kuntasektorilla. Yhden tai useamman kunnan yhteishankintana kilpailutetaan lämmöntoimittaja useampaan rakennukseen kerrallaan, jolloin hankinnassa pystytään hyödyntämään mittakaavaetuja. Kilpailutuksen ainoa kriteeri on uusiutuvan energiapolttoaineen käyttövaatimus lämmöntuotannossa.

Senaatti-kiinteistöt on valmistellut toimenpideohjelman mm. fossiilisesta öljylämmityksestä luopumiseksi. Tämä suunnitelma voi toimia mallina kunnille, jotka myös ovat julkisia hankintayksiköitä.

Toimenpiteet:

25. Julkisia hankintoja tukevien ohjelmien kautta toteutetaan viestintää julkisten hankintojen saamiseksi yhä vähähiilisemmiksi sekä kehitetään uusia toimintamalleja lämmönhankinnan kilpailutukseen.

Vastuuministeriöt: YM, TEM ja VM

Muut toimijat: KEINO, kunnat ja Senaatti-kiinteistöt

3.8. Toimenpideohjelman suunnitelmallinen viestintä ja vuorovaikutus

Toimenpideohjelmakokonaisuutta tuetaan viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelmalla. Suunnitelmassa esitetään mm. viestinnän tavoitteet, kohderyhmät, kanavat ja toimet. Viestinnässä hyödynnetään ensisijaisesti jo olemassa olevia kanavia ja keinoja kuten neuvonta, muu viestintä ja muut nykytoimenpiteisiin liittyvät eri tahojen verkkosivut ja neuvontakanavat.

Toimenpiteet:

26. Toimenpideohjelman toteuttamista tuetaan suunnitelmallisella viestinnällä ja vuorovaikutuksella vuoteen 2030 asti.

Vastuuministeriöt: YM

3.9. Toimenpideohjelman edistymisen seuranta

Toimenpideohjelman seuranta toteutetaan osana Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman (KAISU) seurantaa. KAISU:ssa erillislämmityksen päästökehityksen seuranta jo on oleellinen osa kokonaisseurantaa.

Fossiilisesta lämmitysöljystä luopumisen toteutumistilannetta tarkastellaan vuosina 2025 ja 2028, jolloin käyttöön voidaan ottaa uusia tai vahvistettuja toimenpiteitä, jos 2030-luvun alkuun asetettu tavoite ei vaikuta toteutuvan olemassa olevilla toimenpiteillä.

Toimenpiteet:

27. Toimenpideohjelman edistymisen seuranta toteutetaan osana Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman (KAISU) seurantaa.
28. Toimenpideohjelman toteuttamista arvioidaan vuonna 2028 ja toimenpiteitä vahvistetaan, jos tavoitteeseen ei olla pääsemässä.

Vastuuministeriöt: YM, MMM, TEM ja VM